

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 30—
za pol leta 15—
za četrt leta 7:50
za 1 mesec 2:50

Posamezna številka 80 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 22

Ptuj, 30. maja 1920

II. letnik

Napeljava elektrike iz Fale na progi Maribor - Ptuj - Ormož-Središče-Varaž- din.

V smislu sklepa na prvem tozadevnem zborovanju se je vršilo dne 20. maja v veliki dvorani mestne hiše v Ptuj zopet zborovanje delegatov vseh prizadetih občin. Bili so zastopani vsi okrajji, ki pridejo v poštev, namreč okrajni zastopi Maribor, Ptuj, Ormož, Ljutomer, Radgona, Slov. Gradec, Prekmurje, Medžimurje, mesto Varaždin, župnija Varaždin in mnogoštevilne občine. Namen tega zborovanja je bil, da se sestavi definitivni odbor, ki bo takoj pričel s potrebnimi predeli za izvršitev projekta. Na zborovanju se je pred vsem ugotovilo, da je po zastopanih občinah že zagotovljeno kritje za izdelavo projekta in vseh načrtov. Izvolil se je ožji odbor, kateremu je poverjena naloga, da se pogaja s tvrdkami, ki so že stavile ponudbe in, da skrbi za takojšnjo sestavo načrtov in proračunov. V ožji odbor so izvoljeni sledeči člani: Za okrajni zastop Maribor g. župan Karl Černe v Framu, namestnik Franc Žebot, za okrajni zastop Ptuj g. M. Brenčič, dr. Ivan Fermevc, za mesto Ptuj g. dr. Senčar, Franjo Čuček, za mesto in okraj Ormož g. Jakob Zadravec, namestnik župnik Bratušek, za trg in okraj Ljutomer g. Viktor Kukovec, namestnik Joško Rajh, mesto in okraj Sl. Bistrica Hinko Gril, namestnik Daniel

Omerza, za mesto Varaždin g. načelnik Vjenceslav Pogajski, namestnik Bogdan Svoboda, za županijo Varaždinsko Viktor Platzterjano, namestnik grof Bombelles, za občine Vinica, Bednja in druge Anton Erdelec, za Medžimurje g. poverjenik, za Prekmurje g. poverjenik, namestnik Božidar Sever, za Čakovce Jakob Palkaj, namestnik Valentin Morandini, za Zg. Radgono določi odbornika okrajni zastop. G. ravnatelj Drošl, št. el. dr. v Gradcu se pritegne s posvetovalno pravico. V seji ožjega odbora, ki se je takoj popoldne vršila, se je ožji odbor konstituiral in se je izvolil predsednikom g. Franjo Čuček, za podpredsednika Vjenceslav Podgajski, za tajnika dr. Fermevc, za blagajnika M. Brenčič, ozir. dr. M. Senčar. Sestavljen se je zajedno finančni pravni odsek, ki obstoji iz tajnika, blagajnika in odbornikov gg. Zadravec, Patkaj in Platzterjano. V tehnični odsek so poklicani strokovnjaki gg. Podgajski, Platzterjano, Erdelec, Kukovec in Lubša.

Sklenilo se je soglasno, da se sprejmeta ponudbi za izvršitev projekta tvrdke Siemens-Schukert-Werke in družba za el. industrijo v Gradcu. Po sedanjem načrtu se bode izdelal pred vsem glavni vod iz Maribora preko Ptuja, Ormoža, Središča do Varaždina in Varaždinskih toplic. Postranski vodi bi se odcepili pod Mariborom čez Pragersko do Sl. Bistrice oz. Konjic. Od Ptuja bi naj šli stranski vodi po okraju do onih občin, kjer se bo našlo dovolj odjemalcev. Od Ormoža ali Središča bi šel vod do Ljutomera in dalje

tiko, za legar in pljučnico. 40 odstotkov vseh samoumorov in 60 odstotkov vseh železniških nesreč je povzročil alkohol.

Pivci živijo povprečno krajše nego trezni ljudje. Usodni vpliv pijančevanja se razodeva tudi v tesni zvezi, ki obstoji med njim in hudodelstvi.

Nesreča še bi ne bila tolika, ko bi pitje le škodovalo tistemu, ki pije. Ali škoda se razteza na njegovo potomstvo. Otroci starišev, ki ljubijo opojne pijače, so le redkoke-daj popolnoma zdravi. Ni nič nenavadnega, da oče ostane zdrav in da doseže precejšno starost, ali njegovi otroci in vnuki morajo občutiti zle posledice njegove nesrečne strasti.

Neki ameriški kmetovalec je imel navado, da je izpil vsak dan pol litra žganja in je vrh tega dosegel visoko starost 90 let. Toda kaj se je zgodilo z njegovimi otroki? Dva sta umrla v nežnem detinstvu, eden je postal božjasten in je umrl v 15 l., dva sta bila slaboumna, dva lahkomiselna in pijanca, eden pa pretepač in potepuh.

Tako usodno učinkuje nezmerno pitje. Kje pa je meja zmerne pitja? Tega ne moremo določiti, ker je telesna podlaga pri vsakem človeku drugačna. Ker pa nihče ne more dokazati, da alkohol koristi, je najboljši, da se popolnoma odrečemo alkoholu.

Med Delavci je še vedno razširjeno prepričanje, da so za človeka, ki mora težko delati, opojne pijače neobhodno potrebne. Ali so res potrebne? Alkoholne pijače niso nikomur potrebne, najmanj pa onemu, ki mora težko delati. Kajti delavec, ki pije, nikdar ne

do Radgone in na drugo stran proti Murski Soboti, potem preko Vinice do Bednje, od Čakovca do Dolnje Lendave. Ožji odbor ima izdelati osnutek za prihodnjo zadrugo ali delniško družbo, ki bi podjetje financirala, ako bo načrt na podlagi proračunov, katere nam sedaj trvdke izdelajo, po naših denarnih sredstvih izvedljiv. Vsekakor je stvar v najboljšem teku in če ostane zanimanje še nadalje tako živahno, smemo z gotovostjo pričakovati, da se zasveti Podravje v doglednem času v električni luči, da se elektrizirajo že obstoječa industrijska podjetja in, da nastane nova s pomočjo električne sile.

† Maršal Svetozar Borojević umrl.

V živem spominu je še našim ljudem, ki so se borili ob soški fronti proti Italijanom, in sploh našemu narodu, zlasti po Goriskem in Kranjskem, ime Svetozarja Borojevića, ki je bil ob izbruhu italijanske vojske l. 1915 imenovan za vrhovnega poveljnika naši protitalijanski armadi. Umrl je v noči od 23. na 24. maja t. l. v Celovcu. Pokojnik je bil po rodu Srb iz Hrvatske, pri nas edini višji poveljnik slovanske krvi v minulih svetovnih vojni. To je dosegel po svoji izredni nadarjenosti in sposobnosti, čeprav pri tem ni postal narodni renegat, kakor je to storilo sto in sto njegovih stanovskih tovarišev iz osebnih

zdrži toliko, temveč se prej utruji, nego tisti, ki ne mara za pijačo.

Alkoholik nima srca zato, kar je človeku najdražje na svetu: Za otroke, za ženo in za stariše. Alkoholiku se zdi škoda vsakega vinarja za dobre namene. Ni pa škoda, če v enem dnevu vse zapije, kar ima. Človek, ki se je udal pitju, izgubi zmisel za vse, kar je višjega in plemenitejšega.

V svetovni vojni se je dajalo vojakom alkohola v večji meri vedno tedaj, ko se je začela ofenziva, da bi izgubili vsak človeški čut in divjali kakor zveri. Učinek alkohola je bil res popoln.

Da se je pijančevanje že tako razširilo, je glavni vzrok iskati v pomnoženem proizvodjanju opojnih pijač. Čim več točilnic je, temveč se pije.

Dobiček, ki ga ima država od alkohola, je le navidezen, ker je škoda, ki jo povroča, neprimerno večja. Nekateri države v Ameriki so to že sprevidele in prepovedale uživanja vsakega alkohola.

Kdor je že predalet zabredel v pijančevanju, temu je težko pomoči. Pravi, da ga nekako oživi, okrepi. Imamo pa zato druga sredstva in zelo koristna, to je sadje, ki še je vrh tega veliko ceneje, nego žganje, in res ugasi našo žejo, alkohol pa jo le vzbuja.

Zato se tudi moramo boriti proti alkoholu zlasti mladina, katere alkohol še nima v svojih ostrih krempljih, da sveto služi svoji sveti domovini.

Prazne čaše, srca puna,
manje riječi, više čina,
tad će biti opet sretna
lijepa naša domovina.

Ali nam je alkohol res potreben?

(Konec.)

Ako se prekorači meja pitja, nastopi torej takozvano alkoholno zastrupljenje. Začne se premnogokrat z želodčnim katarjem in drugimi znaki, kakor s pobitostjo ali težkim spanjem in drugimi težavami in ravno tedaj se čuti bolnik najslabše, kadar ne vpliva nanj alkohol. Piti mora na vsak način, da umori svoje neprijetne občutke. Njegova edina skrb je, da se zadovolji z alkoholom. Pijančevo zdravje propada od dne do dne bolj, ne mara delati, ne skrbi za svojo ženo, za svoje otroke, samo alkohol in zopet alkohol, dokler ne spravi ta ljubi prijatelj rodbine v nesrečo, pijanca samega pa pod hladno zemljo ali pa kar je še hušje: telo še živi, duša pa umre, pijanec zblazni.

Alkohol ne prizanesi nobenemu organu, najbolj pa vpliva na najslabši organ, kakor nas tudi vsak sovražnik napada zlasti tam, kjer smo najslabši. Zato so tudi bolezni, povzročene od alkohola, zelo različne. Najbolj nevarna je pijančevska blaznost; pijanec si domišlja, da ga drugi preganjajo, hodi žalosten in pobit, ginejo mu možgani. Mnogo pijancev zboli na jetrih. Precej navadna pijančevska bolezen je vnetje živcev, ki se javlja v trganju po udih. V hušjih slučajih bolnika vse tako bode, da se ga ne sme dotakniti nihče. Izmed drugih živcev trpi najbolj vidni živec in očesna mrežica.

Dokazano je tudi, da je pivec zelo sprejemljiv za nalezljive bolezni, posebno za je-

koristi. Da se ni spuščal v politiko, je bilo umljivo, saj so ga še tako napadali kot pravoslavni Srbi ne samo njegovi narodni nasprotniki, nego celo domačini, označujoč ga za srbskega agitatorja. Za nas Slovence je bilo odlične važnosti, da se je Borojevič kot poveljnik proti Italijanom odločil sprejeti borbo ob Soči in ne ob Savi, kakor so želeli drugi krogi. S tem je preprečil, da ni že koj v začetku sovražnik preplaval z vojsko Kranjske in zapadne Hrvatske, preprečil, da nista te deželi porušeni in opustošeni kakor Goriška, preprečil končno, da nimamo sedaj v Ljubljani italijanske vlade, gospodujoče črez vse Kranjsko in še dalje, nego svojo narodno vladu. — Tragičen je bil konec slavnega moža. Za velike uspehe v svetovni vojni smo Slovenci in Hrvatje nekdanj prosiljavljali svojega odličnega rojaka in se ponašali z njim pred svetom, po polomu pa se značajnemu možu ni posrečilo, da bi ga sprejeli v našo vojsko, dasi so to dosegli razni častniki, ki so bili gotovo manj vredni našega zaupanja. Moža je to hudo bolelo, ker se mu je zdelo to ravnanje krivično. Zatrjeval je, da je delal samo čast Jugoslovenom, katerih zvest sin je bil in je hotel ostati. Ob Vrbskem jezeru je osamljen preživel konec svojega življenja in če že ne v domovini, počivajo njegove kosti tik nje, v kraju, ki gre po pravici nam, čeprav se ga lasti prevzetni sosed Nemec.

Gospodarstvo.

Nekatera važna opravila v vinogradu.

(Konec.)

S prikrajšavanjem oviramo mladike v rasti, prisilimo pa v bližini grozdja ostalo listje k večjemu delu, vsled česar se grozdje lepše razvija in bolj zori. Ker je pa ravno listje za razvoj in zorenje grozdja (ter seveda tudi lesa) tako neobhodno potrebno, je največja napaka, ki jo more vinogradnik storiti, ako obira kadarkoli zdravo listje okoli grozdja. Le bolano, t. j. rumeno in suho listje se sme obrati, kajti če se obira zdravo, zeleno listje, dobi sicer grozdje neko na videz lepšo barvo, a jagode ostanejo drobne in kisle.

Kakor rečeno, krepimo vsled prikrajšanja zalistnikov in onih mladik, ki so le zgolj radi nastavljenega grozdja ostale, ne le grozdje, ampak tudi one mladike, ki jih menimo drugo leto narezati na reznike inšparone. Te pustimo neovirano rasti in se razvijati do jeseni. Proti jeseni pa, ko se prične grozdje mehčati in les rumeniti, t. j. spodaj zoreti, je čas, da tudi tem mladikam porežemo vrhe, da grozdje lepše zori in se les spodaj bolj krepi; vendar se naj ne odrezuje prerano vršičev, ker bi sicer spodnja očesa začela poganjati in bi to zmanjšalo trgateg prihodnjega leta. Najboljši čas za odrezavanje vrhov je, ko so mladike nekako do polovice zlesenele; tedaj tudi solnce že pojema v moči in se s tem delom prepreči obosenčenje grozdja.

Izjemoma smo prisiljeni tudi prej odrezovati vršiče, n. pr. ako so ti močno od peronospori popadeni ali, ako imamo vetrovno lego in slabo kolje.

Vršiči se naj ne prikrajšavajo prenizko, ampak tako, da ostane še črez kol stoječa sločina, da ne pride v senci stoječe grozdje prenašlo na solnce in ker so te sločine vendar nekaka obramba proti pozni toči. Pri prenizkem prikrajšavanju vrhov bi se tudi lahko spodnja očesa preveč nabuhnili ter postala prerahla in proti zimskemu mrazu manj trpežna.

Zupanc.

* * *

Letina na slovenskem Štajerju obeta letos zelo mnogo. Sadja bo toliko kot že več desetletij ne. Črešnje že zorijo. Vinogradi kažejo srednje dobro. Peronospora se pojavlja v veliki meri. Na polju se vse vrste pridelkov bujno razvijajo. Zimski ječmen je že blizu zoritve. Žito ni prav nič poleglo. Sena bo zelo velika. Košnja se že pričinja. Sploh smo v vseh kulturah za 3 do 4 tedne naprej napram prejšnjim letom.

JDS za revizijo pristojbin uvoza in izvoza. Načelstvo JDS je v svoji seji dne 18. t. m. sklenilo podvzeti odločne korake, da se popravi oz. prepreči škoda, ki jo je narodnemu gospodarstvu prizadejala Protič-Koroščeva vlada z uvedbo raznih taksnih pristojbin in z zvišanjem poštarine. Tudi se bo zahtevala odprava izvozne carine na vino, sadje in one predmete, ki jih pridelamo v izobilju in s katerimi bo treba nastopiti na inozemskih tržiščih. Akcija se bo raztezala tudi na luksuzne predmete, ker je med njimi navedenega mnogo blaga, ki spada k vsakdanji potrebi.

Propaganda za 10-urni delavnik v Švici. Bogata Švica stoji pred razrešitvijo vprašanja o prehodu iz 8-urnega v 10-urni delavnik. Po celi republiki se dela za to smer velika propaganda. „Neue Züricher Zeitung“ prinaša sledečih deset zapovedi: 10-urni delavnik bo reguliral gospodarsko življenje; 10-urni delavnik nam bo dal vse produkte, ki nam manjkajo; 10-urni delavnik bo uničil draginjo in povzročil padanje cen; 10-urni delavnik odstrani bo vse težave, na katerih danes trpimo; 10-urni delavnik bo vspešljivo financijelno ravnotežje; 10-urni delavnik v obče nam bo prinesel veselje do dela; 10-urni delavnik nam bo vrnil zdravje in blagostanje; 10-urni delavnik nam bo vrnil mir; 10-urni delavnik nam bo pomagal, da odpravimo socijalni nesporazum; 10-urni delavnik nas reši boljševizma!

Bodimo pozorni. Čitali smo v številu 17 našega lista prepotrebni članek, v katerem se vinogradniki pozivajo na boj proti peronospori, ki je že marsikaterega vinogradnika oropala lepega kapitala. Ne bo odveč, ako objavimo tudi nekatere napake, ki jih je opaziti v obrambnem delu napram peronospori. Namen škropljenja je, da se obranimo peronospore, zato moramo pravočasno škropiti; saj je vendar jasno, da se vsake bolezni, če smo previdni, lažje varujemo, nego jo odpravimo. Čas škropljenja se ne da določiti za vsa leta naprej po pratiki. To je odvisno od rasti vinske trte, od lege vinograda in vremenskih vplivov. Vinogradniki morajo torej hvaležno sprejeti poučne članke, ki nam jih prinašajo vinarski strokovnjaki od časa do časa v različnih listih. Velika napaka pa je, da se velik del čitateljev vinogradnikov ne ravna strogo po dobro hotečih navodilih, le približno tako uravna svoje delo, katero mu zato čestokrat ne poplača celoletnega truda in stroškov. Žalostno dejstvo pa je, da imamo tudi takšne posestnike, ki delajo vedno po enem kopitu, ne oziraje se na desno in levo. Škropi se v mnogih vinogradih prepo- vršno; le stopite v vinograde, prepričate se lahko, koliko listja na vinski trti ni občutilo škropilne zmesi. Uverili se boste, kako malo se upošteva važnost škropljenja na spodnji strani listja. Raztopina galice in apna je čestokrat preslaba, v nepravem razmerju. Galico tehtajo, a apno merijo na veliko, kar na lopate ali motike in se ne ozirajo pri tem na njegovo kakovost. Malokateri vinogradnik se poslužuje preskusnega papirja. V velikem vinorodnem okolišu mojega službenega kraja poznam samo dva posestnika, kjer je doma to preskusno sredstvo. Kakor sem omenil, škropilna zmes ni vedno dovolj močna, z galico preveč štedijo in to tudi v mokrotnem letu, kakor je bilo lani. Nekateri do tretjega škropljenja ne pridejo celo takrat, ko bi trebalo štirikrat škropiti. Kdor lansko leto ni štedil z galico in jo je pravočasno in pravilno uporabil, pa tudi ni bil neprijazen žveplanju, temu se je trud obilo poplačal, čeravno ne tako kakor gostilničarjem, med katerimi je mnogo takih, ki so si nakupili pretočeno vino po 8 — 10 K, pa so ga točili po 20 — 24 K liter. Pred nekaj tedni je kupil gostilničar pri nekem magnatu vino liter po 18 K in ga toči 32 K. Viničar dotičnega veleposestnika pa nima kruha in ne denarja in se jezi sedaj nad gospodarjem in ravno tako nad gostilničarjem, kateri ima pri enem litru več čistega dobička, nego on s svojo ženo dnevno zasluži. Ali naj takšen delavec skrbno in zvesto dela v vinogradu? To vprašanje ni težko re-

šiti. Da nam pa migljaj: Dobrega, zvestega delavca dobro plačaj! Daj mu ob branju zdatno nagrado za skrbno delo v vinogradu! Kakor pri vinogradstvu, moramo tudi v drugih panogah kmetijstva z združenimi močmi delati na to, da se otresemo raznih škodljivcev in napak. Naše narodno premoženje se bode pomnožilo in temelj mlade države se bode okrepil. K temu lahko ljudska šola s sporazumom s kmetijskimi strokovnjaki mnogo pripomore. Zatorej pa na delo, na delo in zopet delo!

Lešnik Janko.

Naknadna zamena kronskih bankovcev. Finančni minister je odredil, da vsi denarni zavodi v kraljestvu, ki zamenjavajo kolekovane bankovce, zamenjajo še dne 31., 31. maja, 1., 2. in 3. junija t. l. z novimi kronsko-dinarskimi novčanicami vse pravilno kolkovane kronske bankovce, ki se iz kakršnegakoli vzroka niso mogli zamenjati v določenem roku. Minister posebno poudarja, da se po tem roku pod nobenim pogojem ne bodo več zamenjali kronski bankovci. Kdor ima torej še kak pravilno kolkovani bankovec po 20 K, 50 K, 100 K ali 1000 K, naj ne zamudi te zadnje prilike, nego zamenja pri davkarji za nove novce.

Potreba bencina. Od vseh strani se naši gospodarji opominjajo, da naj čim preje uredijo svoja gospodarstva, da naj jih zboljšajo, skušajo pridelke pomnožiti. Res je to potrebno, da preneha pomanjkanje, da se zvišajo dohodki iz gospodarstev. Toda naši gospodarji tega nimajo popolnoma v svojih rokah, ampak so odvisni dosti od drugih faktorjev. Dandanes še čutimo pomanjkanje vozne živine, vozov, dobrih plugov, raznega orodja, umetnih gnojil itd. Bliža se prva košnja, bliža se mlatitev. Kosilnic ni dobiti, za mlatitev ni dobiti bencina. Mlatilne stroje imamo, pa ne bencina. Naši gospodarji vprašujejo, kako je to mogoče, da se dobi v naši državi toliko bencina za tiste avtomobile, s katerimi drdajo po svetu prekupci, verižniki, tihotapci, in nebroj raznih židov. Bencin se pač tudi skriva po skladiščih, kakor se skriva pšenica, koruza, razna moka, da morejo lastniki tirati ceno navzgor. Da so pri tem poslu udeležene tudi tvrdke iz Slovenije, to svedoči naznanilo trgovske družbe „Promet v Ljubljani“ v listu Agamer Tagblatt, št. 78. V tem inzeratu ponuja namreč Promet trideset kotlov (cistern) bencina, ki se nahaja v Vinkovcih! Naši gospodarji si ne morejo iti po bencin za mlatitev v Vinkovce, to je družbi „Promet“ tudi dobro znano. Zatorej ponudba ne more veljati našim gospodarjem, za katere bi moral „Promet“ kot domače podjetje vendar v prvi vrsti skrbeti. Smatrati je tedaj, da se ponuja od trgovske družbe v Ljubljani bencin, katerega mi krvavo potrebujemo, tujim prekupcem, verižnikom, tihotapcem, da se zaradi cen niti toliko bencina ne spravi v Slovenijo, kar bi ga potrebovali meseca julija za mlatilne stroje! Ali državna oblast to odobrava? Ali si domišljuje, da s tem podpira naše gospodarstvo? Ali ne bi hotela naša „Kmetijska družba“ vmes poseči in posredovati, da dobimo pravočasno bencin za mlatilne stroje v Slovenijo? Prosimo, usmilit se nas!

Zakaj ne dobimo petroleja? Med nami Jugoslovani se sicer tudi nahajajo sloji, kateri se potegujejo za skrajšanje delavnih ur, kateri bi radi le malo delali, pa pri tem dosti zaslužili. Bogu bodi hvala, da ti sloji ne tvorijo večino prebivalstva, ampak da so le mala vejica tega. Velika večina slovenskega prebivalstva se ne boji dela, se mu ne izogiblje, hoče delavne ure pomnožiti, delavnik nategniti. Da pa se more ta cilj doseči, za to se potrebuje luč, da se more pričeti delati na vse zgodaj, da se more delati pozno vnoč! Tako prizadevanje bi se moralo podpirati, ker je le v korist mladi državi Jugoslaviji! Pa ne najde razumevanja pri naši vladi. Nasprotno, oviranje! Vlada v Beogradu naših gospodarskih razmer ne pozna. Se tudi ne potruji, da bi se z njimi seznanila. Zatorej mora deželna vlada za Slovenijo posredovati, ako je treba, tudi energično nastopiti, ker mi nismo in nočemo biti hlapeci,